

Bez sumnje, ovo je dosad najuvjerljivije ikad napisano istraživanje intelektualnih i kulturnih posljedica Interneta. Usto što opisuje kako su "instrumenti uma" stoljećima oblikovali ljudsku misao – od alfabeta preko zemljopisnih karata, tiskarskog stroja, sata te računala – Nicholas Carr tka fascinantno prikaz nedavnih otkrića u neuroznanosti. Naš se mozak, pokazalo se na temelju povijesnih i znanstvenih dokaza o neuroplastičnosti, mijenja ovisno o tome što doživljavamo. Tehnologije kojima se služimo kad pronalazimo, pohranjujemo i dijelimo informacije doslovno preoblikuju i prekrajaju naše živčane putove.

Dijelom intelektualna povijest, dijelom popularna znanost, dijelom kritika kulture, "Plitko" pršti nezaboravnim vinjetama – o Friedrichu Nietzscheu kako se hrva sa svojim pisaćim strojem ili Sigmundu Freudu kako secira mozak riba i rakova – pri svemu tome čvrsto se držeći dubokih pitanja o stanju psihe suvremenog čovjeka. Naglasak koji Google i druge internetske tvrtke stavljaju na efikasnost razmjene informacija kao ključa intelektualnog napretka nije ništa novo. Ona je, barem od početka industrijske revolucije, česta tema u intelektualnoj povijesti. Njome se daje snažan i kontinuiran kontrapunkt jednom posve drugačijem gledištu, koje su iznosili američki transcendentalisti, kao raniji engleski romantičari, da istinsko prosvjetljenje dolazi jedino putem kontemplacije i introspekcije. Tenzija tih dviju perspektiva jedna je manifestacija šireg sukoba između, kako kaže Marx, "stroja" i "vrta" – industrijskog ideala i pastoralnog ideala – koji je imao tako važnu ulogu u oblikovanju modernog društva.

Kad je se prenese u sferu intelektualnog, industrijski ideal efikasnosti predstavlja, što je Hawthorne razumio, potencijalno smrtnu prijetnju pastoralnom idealu meditativne misli. To ne znači da je promicanje brzog otkrivanja i dohvaćanja informacija loše. Jer nije. Razvoj zaokruženog uma zahtijeva i sposobnost pronalaženja i brzog prepoznavanja širokog spektra informacija, i sposobnost promišljanja bez unaprijed zadanog cilja. Treba postojati i vrijeme za efikasno prikupljanje podataka i vrijeme za neefikasnu kontemplaciju, vrijeme za upravljanje strojem i vrijeme za dokono sjedenje u vrtu. Trebamo raditi i u Googleovom "svijetu brojeva", ali trebamo se moći i vraćati u Sanjivu dolinu.

Danas je problem u tome što gubimo mogućnost postizanja ravnoteže među ta dva znatno drukčija stanja uma. Mentalno, mi smo u neprekidnom kretanju. "Plitko-Što internet čini našem mozgu" je ove godine ušla u uži izbor Pulitzerove nagrade, kao i Nagrade PEN-a, a kombinacija je najnovijih znanstvenih (prije svega neuroznanstvenih) istraživanja s autorovim osobnim iskustvom pisca, urednika, a sve više i konzultanta i govornika na poslovnim skupovima. Rijetko briljantno napisana, pouzdana, to je gorko-slatka knjiga za svakoga.

Nicholas Carr

Nicholas G. Carr (r.1959.) je diplomirao književnost na Harvardu, te uređivao časopis Harvard Business

[Video](#)

<http://www.nicholasgcarr.com/>